

- ix. 4555 - 391/1935-36 - 1936. vi. 24. - kétes - r/bs, ~~11. a~~
4750 - 152/1936-37 - " xii. 22. - kötetek - egyhangú ✓
4933 - 335/ " " - 1937. vi. 11. - vegyes - egyhangú ✓

Décember, Rajdu m., 1914. vi. 25. r/bs. math.

Aratani ábrák: 1147 | 1936-37.

rep: 1937. vi. 24.

A DEBRECENI ISKOLA ISTEJÉN TUDOMÁNYEGYETEM
 JOSEF VILMOS ANTUDOMÁNYI KÖNYVTÁRA.

ÉSZ: 1937 JUN 21.

1123 SZÁM: ÉVFOLYAM:

1936 — 1937 Utóirat:

Bizálatra kiadatik:

Dr. Kovács Andor
 „Baranyai Péla
 professzor munkái.

Debrecen 1937. június 21.

Elfogadom, Jó!

Munk

 e. i. délkán.

Az-ik fejezet közzétételét megakadályozta, részletesebb kiadást kívánt volna meg.

A döntéssel bevonásánál hiányzik belőle néhány oldallal is a feltüntetése, ami az értekezést is megkönnyíti.

Küldésben a dolgozat maghozadásra az önkéntes részvételre, és az értekezést a magyar nyelv minőségéről való elfogadását a jánus.

1937. jún. 22. Baranyai.

Magyar judikatura az izgatási delik-
tumoknál

Doktori értekezés
a
büntetőjog köréből

Készítette:

M Á R A I P Á L
jogszigorló

A 2596

1. Az izgatásra vonatkozó törvényes rendelkezések.

A Btk. Második Részének VI. fejezete, melynek címe: Az alkotmány, a törvény, a hatóságok vagy hatósági közegek elleni izgatás, azon veszélyektől akarja megvédeni a jogrendet, melyek a Miniszeri Indoklás szavai szerint "az állam- és társadalomellenes eszméknek nyilvános terjesztéséből, a szenvedélyeknek az állam és intézményei elleni szításából származnak"/Lőw Anyaggyűjtemény II.165./ és azoknak a cselekményeit vonja büntetés alá, kik a szenvedélyek felkeltésével bűncselekmények elkövetésére / Btk.171.§./, a törvény elleni engedetlenségre másokat felhivnak/Btk.

172.§. 1.bek./ a társadalom osztályai, a nemzeti-
ségek, hitfelekezetek, a tulajdon vagy házasság in-
tézmenyei/Btk.172.§.2.bek./,illetőleg az állam po-
litikai intézményei ellen izgatnak/Btk.173.§./,
vagy a bűntevők feldicsérésével a törvény iránti
tiszteletet megingatják/Btk.174.§./.

Ezt az anyagot még más törvények is kiegé-
szítik.Igy az 1913:XXXIV.t.c.3.§-a kiegészíti a
Btk.173.§-át,büntetés alá vonván a királyság in-
intézmenye elleni lázítást;az 1920:I.t.c.14.§-a
kiterjeszti a Btk.173.§-át a kormányzó személyé -
neksérthetetlenségére; az 1921:IIIÖt.c.az állami
és társadalmi rend védelméről elsősorban a felfor-
gató kumunista mozgalommal szemben lép fel s bün-
teti az állami és társadalmi rend erőszakos felfor-
gatásának követelését,az erre való felhívást és
izgatást/5.§./,az antimilitárista izgatást/6.§./,
továbbá a nemzetrágalmazást; az 1925:XXVI.t.c.
153.§-a börtönnel büntetendő büntetté minősíti a

Btk.171.és 172.§-aiban megjelölt cselekményeket, ha azokat a tettes a választókerületben az országgyűlési képviselőválasztás elrendelésétől a választási eljárás befejezéséig követi el.

Tekintettel arra, hogy a Btk.Második Részének idevonatkozó VI.fejezetében meghatározott bűncselekmények magva az izgatás, először az izgatás fogalmával, ennek a r koncselekményektől való elhatárolásával s büntetőjogi értékelésével foglalkozom. Az izgatás elkövetési módjának elemzése után sorra veszem az egyes izgatási bűncselekményeket a birói gyakorlat figyelembevételével.

2. Az izgatás fogalma és büntetőjogi értékelése.

A lázadás és hatóság elleni erőszak cselekményének tilalmazásával a Btk. IV. fejezete és a hatóságok büntetőjogi védelméről szóló 1914:40 t.c. az állami akarat megnyilvánulásának, az állami cselekvés foganatosításának és a társadalmi élet folyásának rendes menetét védi. Ha csak az állami akarat és cselekvés szerveinek, valamint a társadalmi osztályoknak közvetlen és erőszakos megtámadása esik büntetés alá, a cél nincs elérve az állami és társadalmi rend védelme még nincs kellően biztosítva. Büntetni kell azokat is, kik a kedélyeket felizgatva készítik elő a lázadás és hatóság elleni erőszak bűncselekményeinek elkövetését. Az ilyen izgatások hatásukban kiszámíthatatlanok és

rendszerint nagyobb veszéllyel járnak, mint egy-egy tényleges ellenszegülés.

Az izgatás büntetőjogi értékelését illetően - utalva a Btk.Min.Ind.-nak idevonatkozó/Lőw:A - nyaggyűjtemény II.165-166.1./- meg kell állapítani, hogy bár egyfelől "a szabad egyesülési jog s a szabad sajtó kétségtelenül üdvös és nagyhatalmi tényezők", viszont másfelől "józanul senki sem képzelheti e hatalmak fönnállását a rendezett államban másképpen, mint korrelációban azokkal a törvényekkel, melyek az említett szabadsággal üzött visszaélések és veszélyes tulcsapongások megbüntetéséről intézkednek". Nincs is "a polgáriasult világban oly törvénykezés, mely az eszmék szabad közlésével üzött visszaéléseket figyelmen kívül, a társadalmat a veszélyekkel szemben oltalom nélkül hagyta volna", mert tagadhatatlan, hogy "az eszmék szabad közlése, aminek legszebb vívmányait kö -

szönheti az emberiség,éppoly ártalmassá válhatik, mint tűz,mely világít és melegít,de ellenőrizhető tetlenül és féktelenül csapongva igen gyakran nagy szerencsétlenségnek,sőt nyomornak és pusztulásnak lett már okozója".Nem könnyű annak a határvonalnak a meghuzása,mely a gondolat szabad közlését,az érzelmek szabad kifejezését a tilalom alá helyező közlés és kifejezés körétől elválasztja s ha valahol,ugy itt nem annyira elvi,mint inkább az adott helyzetnek megfelelő gyakorlati szempontok veendőik figyelembe.Igy konszolidált állami és társadalmi viszonyok közt szélesebb keretet nyerhet a szabadság;zilált időszakban a keret szűkítése nemcsak kívánatos,de önvédelmi célból egyenesen szükséges.Némileg ez a magyarázata a Btk.aránylag túl liberális és túl enyhe felfogásának és a némileg elkéssetten megalkotott 1921:III.t.c.szigorubb és a szabadságot erősebben korlátozó szellemének.Any-

nyi azonban elvileg is kétségtelen, hogy bármiként is lelkesül a törvényhozás és a társadalom a gondolat, az érzelem közlésének szabadsága mellett, kötelessége a megállapított jogrendet a romboló eszmék izgató terjesztése ellen, a szabadságot a féktelenség ellen, a családot az ösztönök szabad csapongásának tana ellen, az erkölcsöt az erkölcsatlenség állítólagos joga és tana ellen megvédeni. A bírálat szabadsága, a véleménynyilvánítás megengedettsége, az érzelmek közvetlen kifejezése jelentős tényezői a haladásnak, de csak addig, míg túl nem mennek azon a határon, ahol az állami és társadalmi intézmények nyilvános megtámadása, a tömegszenvédély felkeltése nem kezdődik és osztályharcok, foradalmak kitörésére nem vezet.

A VI. fejezet címfeliratában a törvény az izgatás szóval jelöli meg azt a cselekményt, mely az egyes izgatási deliktumok különleges elkövetési tevékenységeit egybefoglalja. Az általános értelem-

ben vett izgatás fogalma alá esik ugyanis az egyes felhívás, a szoros értelemben vett izgatás, a lázítás, a törvényben meghatározott intézmények nyilvános megtámadása, a királyság intézményének megszüntetésére irányuló mozgalom kezdeményezése stb., a bűncselekmény vagy elkövetőjének nyilvános magasztalása, kitüntetése.

Az igazgatás általános fogalmához úgy juthatunk el, ha az elkövetési tevékenység most említett alakjainak közös elemeit megállapítjuk. Vargha Ferenc fejtegetései / Az izgatás pszihológiája; Magyar Jogi Szemle I. 71., 136., 206. l. / nyomán rendszerbe foglalva az izgatás közös pszihikai elemeit, a következő tételeket állíthatjuk fel: 1. minden izgató cselekményben felismerhető bizonyos célratörésvés; 2. az izgatás a cél elérése érdekében vágyat akar felkelteni másokban; 3. az izgató érzelmeket igyekszik fakasztani vagy ébren tartani, mely a vágy aktivitását teremti meg; végül 4. minden iz-

gatás oly akarati elhatározások létrehozása, melyek az izgatás tartalmi elemeit megvalósítani akarják.

Összefoglalva ezen elemeket, az izgatás általános fogalmát így határozhatjuk meg:

Izgatás valamely cél elérésére irányuló akarati elhatározások keltése másokban, cselekvésre ösztönző vágyak keltése és erős érzelmek szitása révén.

Értékelve az izgatások egyes nemeit a következő csoportokat alakíthatjuk: 1. A jogi szempontból közömbös izgatások csoportja/ide tartoznak a tudományos és művészi izgatások/. 2. Az erkölcs itélőszéke elé tartozó izgatások csoportja/az ilyen izgatás a társadalomsújtó ítéletét vonja magára/. 3. A fontos állami és társadalmi érdekeket veszélyeztető és büntetőjogi értékelés alá eső izgatások. - A védelemben részesítendő fontos érdekeket a tételes jog állapítja meg. Itt figyelembe

kell venni azon érdekek értékkülönbségét, másrészt az állami és társadalmi rend oszlopainak, e felismert érdekeknek, szilárd vagy gyenge pozícióját.

Annyi bizonyos, hogyha "az izgató az oszlopokat támadja meg abból a célból, hogy azokat ledöntse, a társadalom életidegét veszélyezteti, minélfogva az önfenntartási ösztön parancsolja, hogy az állam ezeket megvédelmezzék" Vargha i.m. 363.1./.

3. Az izgatás elkövetési módjai.

A törvény az izgatás minden fajánál két módját különbözteti meg az elkövetésnek: az egyik gyülekezeten nyilvánosan szóval, a másik a nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése vagy közszemlére kiállításánál történő elkövetés. Az elkövetés e módjait nagyfokú nyilvánosság mellett való elkövetésnek nevezhetjük.

A gyülekezet fogalmát törvény nem határozza meg. Kétségtelen, hogy néhány ember együttléte nem gyülekezet, viszont határozott minimális számhoz sem köthető annak léte. Negative gyülekezetről lehet szó, ha az együttlévők száma első áttekintésre nem határozható meg, illetőleg, ha annyian vannak, hogy egyes személyek csatlakozása vagy kiválása nem számít. Pozitív ismérve lehet a gyülekezetnek

a nagyobb számú embercsoport feltűnő volta és együvé tartozósága. A gyülekezet fogalmát illetően közbős, vajjon véletlenül vagy tervszerűen jöttek-e össze a résztvevők, amint hogy közbős vajjon rendezett-e, vagy nem a kérdéses együttlét. Rendszerint a hely minősége/zárt, nyílt/ is figyelmen kívül marad a gyülekezet kérdésénél.

Abban a kérdésben, vajjon adott esetben gyülekezettel állunk-e szemben, végeredményben mindig csak a konkrét körülmények/hely, idő/ figyelembevételével lehet állást foglalni, különös tekintettel arra, hogy a több ember jelenléte hajlamos-e az izgató fellépés hatása alatt a jogrend a társadalmi béke megzavarására. Helyes lenne egyszerűen csak a nyilvánosság ismervét venni fel.

A Curia gyakorlata a gyülekezet fogalmánál általában helyes irányt követ, így kifogástalan elvi határozat a következő: egyszerre együttlévő na -

gyobbszámú embergyülekezetet képez tekintet nél -
kül arra, hogy mi célból gyültek össze és hogy ösz-
szejövetelük tervszerű volt-e vagy véletlen/Büntető-
jogi Hat. Tára IV.76.1./; ugyanigy a "gyülekezet"
szó közönséges értelemben nem jelent mást, mint
összejövetelt, tehát célzatosan vagy véletlenül
összejött több személy együttlétét/Büntetőjogi
Döntvénytár III.54.1./; továbbá: teljesen közömbös,
hogy a gyülekezet miképp keletkezik, vagy mily cél-
zattal jött létre, mert bármi legyen az indítóok,
vagy ha véletlen hozta is létre ez a gyülekezet
fogalmának meghatározására befolyást nem gyakorol
/Büntetőjogi Döntvénytár V.100.1./; a gyülekezet
fogalma csak több ember együttes jelenlétét s nem
egszersmind a jelenlét közös célját is kívánja
meg.

Ujabban a Curia igen helyesen több ember együtt-
létében rejlő expanzív erőt veszi figyelembe a
gyülekezet fogalmának megállapításánál, mely fel-

szabadulva a közbékét és a társadalmi rendet veszélyezteti; így kimondotta, hogy: pillanatnyilag kevesebb számú egyén jelenléte mellett is fennforog nemcsak a hely, hanem a gyülekezet fogalmában rejlő és a közbéke szempontjából veszélyessé válható nagyobb nyilvánosság, midőn a vádlott izgató kijelentéseit a korema ivójában csak néhány ember előtt tette meg, de ez oly helyen történt, ahol a hely rendeltetése szerint az emberek jönnek mennek, számuk egyre változik/Büntetőjogi Hat. Tára VII.783.1./; hogy a gyülekezet az együttlévő emberek oly nagy számát jelenti, mely, ha nem isszervezett erő, de alkalmas arra, hogy a jogrend ellenségévé válják, illetve a társadalmi békét megzavarja/Büntetőjogi D.-tár XIV.20.1./; a meghatározható számban pontosan kifejezhető és egyedileg is felismerhető egyének többsége már melakotja a többséget feltéve, hogy a jelenlét annyi ember számából áll, hogy az elhangzott szavak izgató hatása

széles körben való elterjedésre alkalmas/Büntetőjogi Döntvénytár VIII.5.1./; a 10-12 emberből álló tömeg az adott viszonyok között, amiben az folyton növekedett is s veszélyeztethette a közbékét és közrendet: a gyülekezet fogalmának megfelel/Büntetőjogi Döntvénytár 15.k.47.1./; idevágólag jelentősek még a Curia következő ítéletei: a "gyülekezet" és "nyilvánosan" jogi ismérvek nem kívánják meg e fogalmak tejességéhez sem a hely nyilvánosságát, sem azt, hogy a gyülekezetet alkotó egyének mind akarat-elhatározási képességgel bíró személyek legyenek és gyermekek ne lehetnének/Büntetőjogi Hat.Tára VI. 56.1./.

A nyilvánosság fogalmát sem határozza meg a törvény, csak következtetni lehet, hogy nyilvánosságról csak nagyobb számú emberek előtt s oly helyen elkövetett cselekmény esetében lehet szó, hogy a jelenlét lehetősége korláttól mentes vagy csak kevés és könnyen megteremthető feltételektől függ.

Az ingatlannál megkivánt nyilvánosság szűkebb fogalom, mint aminő akár a Bv. 3. §. 2. pontjában szerepel. A Btk. 171. §-ának szövege így szól "gyülekezeten nyilvánosan", amiből következik, hogy habár a nyilvánosság ismervei fennforognak, de a felhívás nem gyülekezeten történt: izgatás nem állapítható meg/ezért pl. a rádión tett nyilatkozat lehet a Bv. 3. §. 2. bek. 1. pontja szerint minősülő rágalmazás, de nem lehet a Btk. 171. s következő §-aiba ütköző izgatás, hacsak meg nem állapítható, hogy a hangszórót gyülekezet hallgatta; ez fogyatékosága a 171. §-ának, mely a "gyülekezeten" szó elhagyásával módosítható lenne.

Az elkövetés módjára nézve, a szóval való elkövetésnél meg kell egyezni, hogy szükséges: a/ a tettes szándéka a nyilvánosságra/a szomszédokkal való csendes beszélgetés tehát nélkülözi a nyilvánosság jellegét;/ b/ a hallószervek útján való tu-

domásszerzés lehetősége, tehát a megfelelő nyelven tartott beszéd, végül c/ a közvetlenség, azaz, hogy a felhívásról a határozatlan számú egyén a felhívás pillanatában vegyen vagy vehessen tudomást/ha tehát a felhívás tartalmát csak egy-két ember vette tudomásul s ezek ezt tovább adják: a felhívás nem nyilvános/.

A hangsúly a lehetőségen van, vagyis nem a -
zon fordul meg a kérdés, vajjon a gyülekezet tag -
jai hallották-e az izgató szavakat, hanem azon, hogy
hallótták-e azokat. | ha

A birói gyakorlatban némi eltéréssel fenti
elvek érvényesülnek; így kijelentette a Curia, hogy
egyes személyek előtt tett nyilatkozatok nem es -
nek a nyilvános felhívás fogalma alá/Büntetőjogi
Döntvénytár V.k.83.1./; nem szükséges, hogy a gyü -
lekezet minden egyes tagja hallja az izgató sza -
vakat s beszédet, elegendő az a pusztá lehetőség,
hogy az izgató szavakat a jelenlevők meghallhas-

sák/Büntetőjogi Döntvénytár 52.k.147.1./; a szónok nyelvének értése az izgatás fogalmára nem közbős; gyűlöletet szóval csak úgy lehet kelteni, ha a megszólított érti a beszéd szavát; a nyelvet nem értő hallgatóságot szóval izgatni nem lehet; az a körülmény azonban, hogy a népgyűlésen jelen volt hallgatóság nagyobb része tót anyanyelvű s úgy a vádlott magyarnyelvű beszédét nem értette, az izgatás tényálladékan nem változtat, ha a fennmaradó rész is megfelel a gyülekezet fogalmának/Büntetőjogi D-tár 2.k.17.1./.

Az elkövetés második faja a nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése vagy közszemlére kiállítás, azaz oly tevékenység, mely megteremti a lehetőséget, hogy a felhívás tartalmát több személy a látószervek segítségével tudomásul vegye.

A terjesztés oly tevékenység, melynél fogva valamely irat stb. harmadik személyek birtokába kerülven, lehetővé válik ezek részéről az irat tartal-

mának megismerése. A terjesztés fogalma az igazatási deliktumoknál az irat tartalmának hozzáférhetőségére, azaz a nyilvánosságra utal, következésképp a terjesztésnek is feltétele a szubjektív és objektív hozzáférhetőség. Szubjektív hozzáférhetőség itt az irat azon tulajdonsága, mely nélfogva tartalmát harmadik személyek megismerhetik. Az objektív hozzáférhetőség viszont itt annyit jelent, hogy az igazatást tartalmazó irat oly helyzetbe hozatik, hogy azt akár egyszerre, akár folytatólagon több ember megszerezhesse.

Közszemlére kiállítás az irat, sajtótermékek vagy képes ábrázolat tartalmának hozzáférhetővé tétele azáltal, hogy az nyilt helyen kifüggesztetik, vagy elhelyeztetik. A közszemlére kiállításnál a terjesztéssel ellentétben nem az irat stb. anyaga, hanem csak tartalma lesz hozzáférhető. A közszemlére kiállítás kifejezéssel a törvény a nyilvánosság is utal, melynek közelebbi feltételei itt is

az objektív és szubjektív hozzáférhetőség.

Joggyakorlatunk a közszemlére kiállítás és terjesztés tárgyában következő kijelentéseket tett a Btk.172.§-ának 2.bekezdésében körülírt izgatás vétsége oly módon is elkövethető, ha egy gondolatot kifejező irat, mely a szenvedélyek és a gyűlölet felkeltésére alkalmas, egy táblára kifüggesztve a gyülekezésben hordoztatik/ vádlott a néhány száz főnyi tömegben "le a népbutító csuhásokkal" puskakézzel ráfestett feliratu táblát vitt, mely az emberi kézzel irt felirat a tömegben lévő egyének által olvasható s a gondolat terjeszthető/Büntető jog Tára 60.k.47.1./; közszemlére kitétellel elkövetett izgatás vádja esetében közömbös, hogy az inkriminált képeslábrázolatot tényleg hány ember tekintette meg, csupán az a lényeges, hogy a közforgalmi utcára néző rajzot bárki szabadon megtekinthette/Büntetőjogi Döntvénytár 15.k.148.1./.

A törvény kizárólag a szóval vagy irattal stb. való elkövetést említvén fel: semmiféle más - bár gondolat kifejezésére alkalmas - eszköz igénybevétele, történjék gyülekezeten nyilvánosan vagy terjesztés, illetve közszemlére kitétel útján, nem vonható az izgatást meghatározó szakaszok alá; nem minősíthető izgatásnak tehát a kifejező jelek használata, valamely bűncselekmény nyilvános elkövetése abban a feltevésben, hogy az utánczásra fog találni; zenedarabok eljátszása/az éneklés már igen, mert annak során szavak hangzanak el/, a védett jogtárgyakat jelek/zászló, szobor/ megrongálása stb.

Igy a Curia is midőn kimondta, hogy a más módon elkövetett cselekmény, pl. a nemzetiszinü jelenvény letépése, zenedarab eljátszása stb., habár a nemzeti érzésre gyakorolt hatásánál fogva alkalmas lehet pl. valamely nemzetiség ellen gyűlölet felkeltésére, a Btk.172.§.2.bekezdése értelmében

vett nemzetiség elleni izgatást nem képezhet/Büntetőjogi Döntvénytár 2.k.110.1./;- de a román nemzeti dal éneklése esetében a Curia büntetett/Büntetőjogi D-tár 12.k.109.1./.

4. Az izgatási bűncselekmények felosztása.

A Btk.VI.fejezetében s az azt kiegészítő 1913:34.t.c.3.§-ában meghatározott izgatási bűncselekmények két főcsoportra oszlanak. Az első főcsoportba tartoznak a Btk.171. és a Btk.172.§.1.bekezdésében meghatározott "egyenes felhívás" mellett elkövetett izgatási cselekmények; a másodikba pedig a Btk.173.§-ában, az 1913:34.t.c.3.§.ában és a Btk.174.§-ában foglalt "felhívás nélküli" izgatások.

A második főcsoportban lévő izgatások ismét három alcsoportra oszlanak; ezek: a/ a közönséges izgatás b/ a lázítás c/ a büntett vagy vétség, illetve ezeknek elkövetőjének feldicsérése néven ismert izgatás.

A közönséges izgatás, lázítás és feldicsérés nem akar támadó cselekvést kiváltani, hanem beéri

azzal, hogy az izgatás tárgya ellen csak gyűlöletet, ellenséges indulatot támasszon. Célja csupán szubjektív érzelemkeltés. Ezzel szemben az egyenes felhívás mellett elkövetett izgatás objektív célt is szolgál: bűncselekmény elkövetésére egyenesen felhív.

5. Az egyenes felhívás.

Az egyenes felhívás irányulhat büntett vagy vétség elkövetésére, illetve a törvény, vagy hatóságok rendelete elleni engedetlenségre.

a/ Büntetőtörvénykönyvünk a büntett vagy vétség elkövetésére irányuló egyenes felhívást sajátos büncselekményként bünteti. Itt a törvény nem a felbujtás bizonyos faját tartja szem előtt, hanem azt a felhívó tevékenységet, mely önmagában is büntetést érdemel, mert a közrend megsértésére izgat.

A törvény szavai szerint csak a büntett vagy vétség elkövetésére irányuló felhívás esik a Btk. 171.§-ának körébe. Nem büntetendő tehát a § alapján a kihágás vagy fegyelmi vétség elkövetését célzó felhívás.

A felhívásnak egyenesnek kell lennie, ami nem

a személyekre vonatkozik, hanem arra a deliktumra, amelynek elkövetésére ösztönöz. Egyenes a felhívás, ha kétségtelen egyfelől, hogy a tette nyilatkozataival csakugyan büntett vagy vétség elkövetésére akart másokat indítani s másfelől, hogy e nyilatkozatok alatt ugyanazt értették, vagy érthették, mint maga a felhívó. Abüntett vagy vétség pontos megjelölése nem szükséges, elég ha a példálózó vagy burkolt forma kifejezése juttatja a felhívó szándékát s biztosítja a megértés lehetőségét.

A felhívás fogalmi elemei tárgyában jelentősök a Curiának a következő megállapításai: E bűncselekménynek nem tényálladási eleme az elkövetendő cselekmény jogi minősítésének és az elkövetési módzatainak megjelölése; egyenes felhívás, mely úgy a tettes, mint a hallgatók tudata szerint nyilvánvalóan bűncselekmény elkövetésére irányul/Büntetőjogi D-tár 67.k.7.1./; büntett elkövetésére való egyenes felhívás az a nyilatkozat, mely szerint egy

megnevezett egyén élete az országnak átka; az országnak ez átokból való megszabadítása nem bűncselekmény; sajnálni kell, hogy az ellene elkövetett nem sikerült; várja, hogy a közakarat erősebb fegyverrel és ügyesebb célzással végezzen/Büntetőjogi D-tár 67.k.172.1./.

Félreértésre adhat okot a Btk.171.§.1.bek.az egyes felhívás jogi természete tekintetében. Eszerint, ha a büntett vagy vétség elkövetett, a felhívó, mint felbujtó büntetendő. Azonban a törvény e kifejezéssel nem a felhívónak és a felbujtónak az azonosságát jelenti ki, hanem csak a büntetési tételek azonosságát. A felbujtásnál a reábirás determináló okul szolgál; a tettes és felbujtó között személyes viszonyt tételez fel; a reábirás és a tettesi cselekmény között okozati összefüggést követel. Ellenben a felhívásnál nem kell a cselekmény tényleges elkövetésére s ha el is követte tett, nem szükséges, hogy a cselekményt kizárólag a

felhívás alatt kövessék el.

b/ A törvény vagy hatóságok rendelete elleni engedetlenségre való felhívás is sérti az állami akarat tekintélyét, ezért büntetőtörvénykönyvünk büntetni rendeli azt, aki nagyfoku nyilvánosság mellett a törvény ellen, vagy aki a hatóságoknak törvényes hatáskörükben kiadott rendelete, meghagyása, határozata ellen engedetlenségre egyenes felhívást intéz vagy terjeszt.

Az engedetlenségre való felhívás itt is a mások akaratára hatni kívánó nyilatkozat, ennél fogva a véleménynyilvánítás, bírálat, helytelenítés még nem minősül felhívásnak az engedetlenségre, hasonlóan az a törekvés, mely a helytelennek gondolt törvény stb. módosítására, jobbal való felcserélésére irányul, hacsak nincs összekötve azzal az egyenes felhívással, hogy annak ne engedelmeskedjenek.

Igy a Curia. midőn e kifejezésekre vonatkozólag: " a miniszter nem határozhat meghallgatásunk

nélkül, mert nekünk autonómiánk van, nem fogadjuk el a tanítónőt" stb. kijelentette, hogy ezekben engedetlenségre való egyenes felhívás nem foglaltatik, mert egymagába véve az a tett, hogy valamely törvényes rendelet, helyessége egy illetékes hatósági gyűlésen annak egy tagja által bíráló tárggyá tétetik, nem egy értelmű az engedetlenségre való felhívással, főleg akkor, ha ez a bíráló nélkülöz minden ~~oly~~ kijelentést, amelyben a törvény uralma és tisztelete ellen bujtogató foglaltatnék/Büntetőjog Tára 62.k.191.1./; egyebekben szabályként állítja fel a Curia, hogy izgatási vád esetében a vádlottak nyilatkozatait összefüggésükben és a vádlottak megállapított politikai célzatának figyelembevételével kell bíráló tárggyá tenni, nemcsak a nyilatkozatok szó szerinti értelméből, de az azokban megnyilvánuló agitációs módszerekből s ennek eszközeiből is kell következtetést vonni/Büntetőjogi D-tár 2.k.37.1./.

6. Felhívás nélküli izgatások.

I. A felhívás nélküli izgatás első csoportja a közönséges izgatás, mely felöleli: a társadalmi osztályok s jogintézmények elleni izgatást, a politikai izgatást, végül a királyság intézménye elleni izgatást.

A Btk. 172. §. 2. bek. büntetni rendeli azt, aki nagyfoku nyilvánosság mellett valamely osztályt, nemzetiséget vagy hitfelekezetet a másik ellen, ugyszintén azt is, aki a tulajdon vagy a házasság jogintézménye ellen izgat.

A tulajdon és a házasság, mint jogintézmények tárgyai a Btk. 172. §. 2. bek.-ében meghatározott izgatásnak, nem pedig valakinek tulajdona vagy valamely konkrét házasság.

Az elkövetési cselekvés az izgatás. Nem izga -

tás a birálat, helytelenítés, sőt még a sértő nyilatkozat sem, amennyiben a körülményekből megállapítható, hogy anyilatkozat vagy közlemény nem volt alkalmas ellenséges érzület kirobbanására, tettekre vezető gyűlölet ébresztésére vagy erősítésére. Tények közlése esetén közömbös, vajjon azok valók-e, vagy valótlanok?

Birói gyakorlatunkból néhány jellemző esetet kiemelve:

a/ Osztály elleni izgatást állapított meg a Curia, midőn az inkriminált nyomtatványok azt hirdetik, hogy a vagyonos osztály erőszakos fogásokkal fosztja meg a népet jogaitól, hogy ellenszolgáztatás nélkül zsebeli be a nép munkájának gyümölcsseit és a szegény parasztok zsirján hizik:,- midőn vádlott a gyülekezet előtt többek között azt modotta, hogy a munkás koplal egész életén keresztül, mert az urak a társadalom heréi, nem becsülik a munkást semmire sem, csak annyira, hogy dolgoz -

tatják barom módra s ha panaszkodik, akkor van szu-
rony és golyó, tolonckocsi és börtön/Grill d-tár
8.k.242.1./; midőn vádlott ily nyilatkozatot hasz-
nált: a katólikus papok fekete csuhába öltözött
ördögök, kik csak pénzért temetnek stb./Büntetőjo-
gi d-tár VI.k.63.1./; midőn vádlott otrz képekben
azt festi a munkásközönség elé, hogy az uriosztály
mily pazar, tékozló bőségben él, a sinylődő munkás-
osztályhoz képeest: itt kiemeli a Curia, hogy a gu-
nyos képfestés, szatira maró jellemzésével, szán -
dékos és rikitő tulzásaival, kiméletlen szélsősé-
geivel az izgatás legveszedelmesebb nemé/Büntető-
jogi d-tár 17.k.42.1./.

b/ nemzetiség elleni izgatás miatt büntette
a Curia vádlottat, ha így kiabált: éljen minden
nemzet, csak a magyar nem; nincs gyalázatosabb a
magyar nemzetnél, a magyarnak még a magvát is ki
kell pusztítani; ki egy pohárköszöntőjében abbeli
reményének adott kifejezést, hogy a Duna előbb-utóbb

ismét szláv folyam lesz s bár ennek partján sok füzfa mindegyikén egy-egy magyar lógna; ki mint tanító becsmérő kifejezések között megtiltotta a gyermekeknek a nemzeti színü szalagnak a viselését, sőt egyesek melléről azt letépte és a földre dobta; ki a gyermekeket az iskolában magyar ellenes dalokra tanította/Grill d-tár/.

c/ Hitfelekezet elleni izgatás vétségét látta fennforogni a Curia, midőn vádlott azt mondta, hogy a sakterpártiakat, kik ellenük szavaznak, fel kellene akasztani; - midőn vádlott több ízben elkiáltotta magát egy arra haladó kocsira felé fordulva: abcug zsidó, huzd ká, feszítsd meg a zsidót/Grill d-tár/; midőn vádlott azzal vádolja a zsidóságot, hogy az ország romlását, a külellenség zsoldjában állva ő okozta és összejátszva az ellenséggel Magyarország kifosztását tette lehetővé; az utódállamok szövetségesének mondja a zsidóságot, mely ily módon gazdasági, politikai és faji fölényt akar

magának biztosítani az ország többi polgára fö -
lött/Büntetőjogi d-tár 17.k.98.1./.

d/ A tulajdon elleni izgatás miatt büntette
a Curia vádlottat,ki azt mondta: a szociálisták
annak földjéből,akinek sok van,élvehetnek,a föl -
deket egymásközt feloszthatják,adókat sem kell fi -
zetniök/Büntetőjogi d-tár 3.k.238.1./.

e/ A házasság jogintézménye elleni izgatás
miatt szabott ki büntetést a Curia,mert vádlott
szónoklataiban ilyen kifejezéseket használt: a pol -
gári házasság; a lányok sirjanak és feketébe öl -
tözzenek,mert ezentul ott fognak házasságot köt -
ni,ahol a marhapasszusokat állitják ki stb./Grill
d-tár/;mert vádlott beszédében azt hangoztatta,
hogy a mai házasság nem más,mint csalás,amelybe
az egyik fél sem megy érintetlenül; az asszony fe -
hér ágyban szerzi meg férje részére a protekci -
ót/Büntetőjogi d.tár 15.k.115.1./.

Politikai izgatást az követ el,aki nagyfofu

nyilvánosság mellett a király személyének sért -
hetetlenségét, a trónöröklés törvényes rendjét, az
alkotmányos államformát, vagy a törvény kötelező e -
rejét metámadja.

A politikai izgatás elkövetési tevékenysége
a megtámadás, melynek értelmére a Miniszteri Indo -
koláskijelenti, hogy a megtámadás ellentéte a bi -
rálatnak, mert míg ez utóbbi a nyugodt meggyőződés -
re, az előbbi a szenvedély felkeltésére számít; a
helytelen bírálat és vita csak lassan hat és ellen -
súlyozható a szellem fegyvereivel; a támadás ellen -
ben rögtön hat, szenvedélyt, gyűlöletet ébreszt/Lów:
Anyaggyűjtemény II.176.1./

Már nehezebb a támadást az izgatástól és lá -
zítástól elhatárolni, mert a különbség csak árnya -
latbeli. A támadó az értelmén keresztül akar hatni
az érzelmi **v**ilágra, az izgató érzelmi téren végzi
munkáját, a lázító az érzelmek felzaklatásával oly
szenvedélyeket kelt, melyek szinte gépiesen ragad -

nak a cselekvésre.

A curia egy esetben kimondta, hogy vádlott beszédének azon szövegében, hogy: "Magyarországnak nincs királya, a nép a szuverén, az uralkodó, az alkotmányos államforma megtámadása kétségtelenül bennfoglaltatik/Grill d-tár 8.k.247.1./.

Az 1913:34.t.c.1.§-a értelmében, aki a királyság intézményét ugyanily módon/nyomtatvány útján, irat, vagy képes ábrázolat közszemlére tételével vagy nyilvánosan szóval/ politikai célzattal szóval megtámadja, büntetendő cselekményt követ el. A királyság intézménye elleni izgatás a politikai izgatás szélesebb körre való kiterjedése. Eltérés csak annyi, hogy itt kisebb fokú nyilvánosság is elegendő, azonkívül csak a politikai célzattal való megtámadás esik büntetés alá. A politikai célzat fennforgását tehát külön kell bizonyítani. A megtámadás lehet közvetett is pl. a köztársasági államformának politikai céllal való dicsőítése.

A támadás fogalmához a Curia megjegyzi, hogy bár szó lehet arról, hogy vádlott beszéde a köz-társaság dicséretével közvetve támadta a királyságot, a fennforgott esetben azonban azt jogilag megállapíthatónak nem találta, mert egy történelmi és államjogi ismertetés és bírálóat még nem támadás; nincs is az az éle, az a célzatossága a beszédnek, amely az intézményt sérteni, gyűlöletessé tenni akaró támadás természetéhez hozzátartozna /Büntetőjogi d-tár 17.k.38.1./.

II. A felhívás nélküli izgatás második csoportja a lázítás. Ide tartozik a politikai lázítás és a királyság intézménye elleni lázítás.

A politikai lázítás vétségét követi el, aki az alkotmány egyes intézményei ellen, avagy a királynak, az országgyűlésnek, az országgyűlési bizottságoknak törvényes joga ellen lázít. /Btk.173.§. 2.f./

Az alkotmány egyes intézményeicsak annyiban

tárgya a politikai lázításnak, amennyiben annak létjoga törvényszerűsége ellen támad.

Igy kimondotta a Curia, hogy csak az alkotmány egyes intézményének mint ilyennek létjoga elleni lázítás állapítja meg a Btk.173.§.-ának tényálladékát; az intézmény kezelésének a megtámadása nem jelenti magának az intézménynek a megtámadását./Bjogi Hat.Tára:IV.340.sz./; ez lehet más bűncselekmény, de a Btk.173.§-a alá nem vonható /felmentés, mert a vádlott beszéde kizárólag a miniszter és a többi hatóságok eljárását bírálja, de nem vonja kétségbe magának a miniszternek vagy hatósági intézménynek a jogszerűségét;/Bjogi d-tár 3.k.147.sz./.

Az elkövetési cselekvés a lázítás, mely a Curia szerint oly nyilatkozat, mely a gyűlölet és szenvedély felkeltésével alkalmas a jogtárgy tekintélyét lerontani/Büntetőjogi d-tár 20.k.157.1./

Az 1913:34.t.c.3.§-a büntetni rendeli azt,

aki nyomtatvány útján, vagy pedig irat vagy képes ábrázolat közszemléretételével, vagy nyilvánosan szóval a királyság intézménye ellen lázít.

Az 1913:34.t.c.3.§-a az izgatáson és lázításon kívül egy lázadásszerű bűncselekményt is meghatároz, melyet az követ el, aki a királyság intézményének megszüntetésére irányuló mozgalmat kezdeményez, szervez, vagy vezet, vagy ilyen mozgalomban tevékenyen résztvesz.

Legutóbb kimondotta a Curia, hogy a köztársaság létesítésére irányuló politikai mozgalom nem vonható az 1921:3.t.c. 1.§-ában jelzett mozgalom, vagy szervezkedés fogalma alá, hanem csak is az 1913:34.t.c.3.§-a által tiltott politikai tevékenységnek minősíthető/Büntetőjog Tára 82.k.111.1./.

III.A Btk.174. §-a értelmében a glorifikáció és laudatio criminis vétségét követi el az, aki nagyfokú nyilvánosság mellett a törvény által büntetnek vagy vétségnek nyilvánított cselekményt ma-

gasztal, vagy valamely büntett vagy vétség elkövetőjét annak elkövetése miatt feldicsér vagy nyilvánosan kitüntet.

A Curia gyakorlatából kiemelésre méltók a következő kijelentések: a Btk.174.§-a alkalmazásának nem feltétele az, hogy a feldicsért vagy kitüntetett egyén azon bűncselekmény miatt már el legyen itélve, mert e szakasz védelmének tárgya a törvény és a törvénykezés iránti tisztelet, mely a feldicséréssel jogerős elítélés nélkül és előtt is megsérthető/Büntetőjogi d-tár 19.k.56.1./; e szakasz alapján ítélte el a Curia vádlottat, ki a rágalmas miatt elítélt egyént sajtó útján feldicsérte, többek közt ezeket írva: "A te mártíromságod buzdít minket gondolataink bátor leírására, légy ezerszer üdvözölve, amikor átléped börtönöd küszöbét, hová a reakció szelleme zárt téged."/Büntetőjog tára 48.k.163.1./; ellenben felmentette vádlottat, ki N.I. blébánosra nézve a kummunista

rémuralom pribékjei által akasztás útján végrehajtott vértanu halálával kapcsolatban ezt a kijelentést tette: "az Isteni ezeknek a csuhásoknak, ennek/N.I.plébánosnak/ is ott kellene lógni, ahol a másiknak"/t.i.F.F.plébánosnak/, mert ez a kijelentés sem az F.F.-en végrehajtott gyilkosság büntettének magasztalását, sem ama büntett elkövetőinek feldicsérését nem tünteti fel; a cselekmény csupán az N.I.plébános ellen elkövetett becsületsértés/büntetőjog tára 77.k.131.l./.

7. Az izgatás fejezetének hiányai.

A Btk. Második Részének VI. fejezete több tekintetben nem nyújt elég határos védelmet azoknak, a jogtárgyaknak, melyek ellen előbbi büncselekmények irányulnak. Angyal Pál/Adalékok az izgatás fejezetének reformjához, Jogi dolgozatok 1916 30-37 l./ és Finkey/A magyar anyagi büntetőjog jelen állapota 1923. 174 skk. l./ művei nyomán a következő módosításokra és kiegészítésekre van szükség:

1. Mellőzendő a nagyfoku nyilvánosság az izgatás minden fajánál.

Kétségtelen, hogy a titkos izgatás sokkal melyrehatóbb a nyilvánosságtól, kevésbé feszélyezett és így eszközeiben kevésbé válogató. Büntetés alá kell venni tehát a külömálló egyének izgatásait is, mert a titkos propaganda először egyen -

megoldás
itt van
vannak?

ként akarja megnyerni az embereket a közös cél szolgálatára, a gyülekezeten történő izgatás csak későbbi fokon szerepel. A helyes büntetőpolitikának pedig csirájában kell elfojtani a súlyosabb büntetteket.

2. A törvény és a hatóságok védelme érdekében kívánatos büntetéssel megtorolni nemcsak az egyenes felhívást, hanem minden oly cselekményt, mely a jogellenes magatartás előmozdítására alkalmas.

A gyakorlati tapasztalat szerint ugyanis az izgatás legveszedelmesebb eseteiben az egyenes felhívást megállapítani alig lehet. Azonban itt vigyázni kell arra, nehogy a törvényes fogalom tágabb meghatározása a gondolatok szabad közlésének a polgári jogokba ütköző akadálya legyen, miért is jelen tényálladáki tevékenység körülírásánál ki kell emelni, hogy csak a szándékos és célzatos cselekvés büntethető.

3. A Btk. 172. § 2. bekezdésében célszerű lenne a

nése ugyanis az államéletre káros, sőt romboló erejű hatást gyakorol. A családi értékeknek ilyen romlására gyakran hatnak közre szellemi behatások, különösen a gunynak, a gyűlöletre keltésnek gyilkos fegyverei. Indokolt tehát, hogy a törvényhozás ennek a romboló tevékenységnek gátat állítson.

6. A Btk. 173. §-ában a törvényes rendelet kötelező erejének védelme is biztosítandó volna.

A törvényes rendelet nem kisebb fontosságú feltétele a jogrend fenntartásának, mint a törvény s így a védelem a rendeletre is kiterjesztendő.

.....

Felhasznált forrásmunkák.

Angyal Pál: Adalék az izgatás fejezetének reformjához. (*Jogi dolgozatok*, 1916.)

Büntető Jog Tára.

Büntetőjogi Határozatok Tára.

Büntetőjogi Döntvénytár.

Demjén János: Az izgatási bűncselekmények. (*Jogtudomány*, 1915.)

Finkey: A magyar büntetőjog jelen állapota. (*Építész*, 1923)

Horváth: A terjesztő felelőssége. (*Magyar Jogi Szemle*, 1936)

Lów: Anyaggyűjtemény II.

Staud Miklós: Az izgatás. (*Jogállomány*, 1922)

Vargha Ferenc: Az izgatás pszichológiája. (*Magyar Jogi Szemle* I. é.)

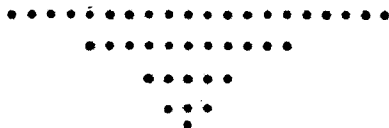
Vargha Ferenc: Felhívás és izgatás fogalma. (*Büntetőjogi Szemle* I. é.)

1878:V.t.c. a büntettekről és vétségekről.

.....

Tartalomjegyzék.

1. Az izgatásra vonatkozó törvényes rendelkezések.....	1 - 4
2. Az izgatás fogalma és büntetőjogiértékelése.....	5 - 11
3. Az izgatás elkövetési módjai.....	12 - 23
4. Az izgatási bűncselekmények felosztása.....	24 - 25
5. Az egyenes felhívás.....	26 - 30
6. Felhívás nélküli izgatások.....	31 - 42
7. Az izgatás fejezetének hiányai.....	43 - 46
Felhasznált forrásmunkák.....	47
Tartalomjegyzék.....	48

13462/1953 gyarapodási naplósám.